Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-04-29

RS 2019-0911

Regionstyrelsen

Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar

Föredragande regionråd: Ella Bohlin

Ärendebeskrivning

Tara Twana (S) har inkommit med en motion till regionfullmäktige i vilken hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås få i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

Motion 2019:48 av Tara Twana (S) ska anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regionrådsberedningens skrivelse.

Regionrådsberedningens motivering

I dagsläget finns centrala utbildningar och ett flertal hjälpmedel för att stödja vårdpersonalen och höja kompetensen i deras arbete med att diagnosticera och behandla patienter med huvudvärkssjukdomar. Inom ramen för den nya nationella sakkunnigorganisationen (NPO Nationellt programområde) har en tillfällig neurologisk arbetsgrupp (NAG) inrättats i vilken Region Stockholm deltar. Under 2020 kommer NAG att prioritera arbetet med att ta fram evidensbaserad kunskap och arbeta för att förbättra vården av patienter med huvudvärkssjukdomar. Arbetet kommer vidare att utgöra grund för Region Stockholms planering av kunskapshöjande insatser och vidareutveckling av de stödjande verktygen.

Inom Region Stockholm finns landets enda högspecialiserade centrum för patienter med huvudvärkssjukdomar. HuvudvärksCentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge, en enhet med samlad multidisciplinär kompetens med bland andra neurologer med specialisering på huvudvärk, bedöms tillgodose behovet av en enhet med kompetenta specialister med inriktning på huvudvärkssjukdomar. HuvudvärksCentrum har tillsammans

med Svenska Huvudvärkssällskapet bland annat utvecklat rekommendationer gällande utredning och behandlingsinsatser.

Det görs flera olika typer av insatser av Region Stockholm för att stödja läkare och annan relevant vårdpersonal i deras arbete att utreda och behandla patienter med huvudvärkssjukdomar. Exempel är VISS.nu som ger beslutsstöd åt husläkare. Region Stockholm har också i flera år anordnat centrala utbildningar gällande migrän hos barn och vuxna. Kloka listan är ett program som bland annat ger rekommendationer om läkemedelsbehandling av migrän. Janusinfo (https://janusinfo.se) innehåller läkemedelsinformation om migrän riktad till läkare och sjukvårdspersonal samt videofilmade föreläsningar om kronisk migrän. Därutöver har Region Stockholms läkemedelskommitté nyligen producerat en instruktionsfilm och utbildning om migrän. Vidare erbjuder Region Stockholm fortbildning om migrän, vilket är ett av tre utbildningsteman för husläkare.

Regionstyrelsen ser att det finns ytterligare möjlighet till förbättringar i vården av patienter med huvudvärkssjukdomar i samband med det pågående arbetet att revidera vårdval specialiserad neurologi. Det konsultativa samarbetet mellan husläkarna och öppenvårdsneurologerna kan då komma att förstärkas. Regionstyrelsen anser mot bakgrund av ovanstående att motionen bör anses besvarad.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2019:48
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 28 januari 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 januari 2020
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds protokollsutdrag den 30 januari 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 januari 2020
Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 19 december 2019
Karolinska Universitetssjukhusets yttrande den 29 januari 2020

Irene Svenonius Ella Bohlin

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Eva Jensen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-03-12

RS 2019-0911

Regionstyrelsen

Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar

Ärendebeskrivning

Tara Twana (S) har inkommit med en motion till regionfullmäktige i vilken hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås få i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2019:48
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 28 januari 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 januari 2020
Vårdens kunskapsstyrningsnämnds protokollsutdrag den 30 januari 2020
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 januari 2020
Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 19 december 2019
Karolinska Universitetssjukhusets yttrande den 29 januari 2020

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2019:48 av Tara Twana (S) ska anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Motionären föreslår att regionfullmäktige ska uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar.

I dagsläget finns centrala utbildningar och ett flertal hjälpmedel för att stödja vårdpersonalen och höja kompetensen i deras arbete med att diagnosticera och behandla patienter med huvudvärkssjukdomar. Inom ramen för den nya nationella sakkunnigorganisationen (NPO Nationellt programområde) har en tillfällig neurologisk arbetsgrupp (NAG) inrättats i vilken Region Stockholm deltar. Under 2020 kommer NAG att prioritera arbetet med att ta fram evidensbaserad kunskap och arbeta för att förbättra vården av patienter med huvudvärkssjukdomar. Arbetet kommer vidare att utgöra grund för Region Stockholms planering av kunskapshöjande insatser och vidareutveckling av de stödjande verktygen. HuvudvärksCentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge, en enhet med samlad multidisciplinär kompetens med bland andra neurologer med specialisering på huvudvärk, bedöms samtidigt tillgodose behovet av en enhet med kompetenta specialister med inriktning på huvudvärkssjukdomar. Regionledningskontoret anser mot bakgrund av ovan att motionen bör anses besvarad.

Bakgrund
Tara Twana (S) föreslår i en motion att regionfullmäktige ska uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar.

Motionen har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, patientnämnden, Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde. Patientnämnden har avstått från att besvara remissen.

Överväganden
Andelen av befolkningen som har migrän uppskattas till cirka tio procent, motsvarande cirka 230 000 individer i Region Stockholm. Av dessa har

32 000–50 000 kronisk migrän, vilket innebär mer än 15 huvudvärksdagar per månad. En stor del individer hanterar sin vård på egen hand. Många andra har en fungerande behandling och besöker sällan vården.

Statistiken visar att 24 000 individer besökt husläkare och erhållit en huvudvärksdiagnos under perioden januari till och med oktober 2019. Tillsammans svarar de för sammanlagt cirka 31 000 besök, varav cirka 8 000 besök avsåg migrän. Motsvarande utfall då vård givits inom vårdval specialiserad neurologi är cirka 3 700 individer som svarade för cirka 10 700 besök, varav cirka 9 400 besök för migrän. Cirka 6 600 individer besökte akutsjukhusens akutmottagningar vid 7 300 tillfällen, varav knappt 1 000 besök avsåg migrän. Husläkarjourer och närakuter har få patienter med migrän.

Inom Region Stockholm finns landets enda högspecialiserade centrum för patienter med huvudvärkssjukdomar, HuvudvärksCentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Verksamheten bedriver kliniskt högspecialiserad teambaserad vård för Stockholmsregionen, forskning och utbildning samt rapporterar till kvalitetsregister. Verksamheten bemannas av huvudvärksspecialiserade neurologer, specialistsjuksköterska och specialiserad fysioterapeut. HuvudvärksCentrum har tillsammans med Svenska Huvudvärkssällskapet bland annat utvecklat rekommendationer gällande utredning och behandlingsinsatser. HuvudvärksCentrum bedömer att cirka 90 procent av patienterna kan utredas och behandlas av primärvårdens allmänläkarspecialister, cirka nio procent hos neurologspecialister och cirka en procent fordrar högspecialiserad vård i multidisciplinärt team.

Det görs flera olika typer av insatser av hälso- och sjukvårdsnämnden för att stödja läkare och annan relevant vårdpersonal i deras arbete att utreda och behandla patienter med huvudvärkssjukdomar. Exempel är VISS.nu som ger beslutsstöd åt husläkare. Hälso- och sjukvårdsnämnden har också i flera år anordnat centrala utbildningar gällande migrän hos barn och vuxna. Kloka listan är ett program som bland annat ger rekommendationer om läkemedelsbehandling av migrän. Janusinfo (https://janusinfo.se) innehåller läkemedelsinformation om migrän riktad till läkare och sjukvårdspersonal samt videofilmade föreläsningar om kronisk migrän. Därutöver har Region Stockholms läkemedelskommitté nyligen producerat en instruktionsfilm och utbildning om migrän. Vidare erbjuder hälso- och sjukvårdsnämnden fortbildning om migrän, vilket är ett av tre utbildningsteman för husläkare.

Trots ovan nämnda insatser och verktyg för att stödja och öka kunskapsläget hos läkare och annan relevant vårdpersonal i deras vård av patienter med huvudvärkssjukdomar så anser hälso- och sjukvårdsnämnden och Karolinska Universitetssjukhuset i sina yttranden över motionen att det finns ett behov av en mer systematisk fortbildning anpassad till aktuellt kunskapsläge.

En komplikation är att det saknas nationella riktlinjer eller regionala vårdprogram rörande migrän. I det nationella programområdet (NPO) för nervsystemets sjukdomar har det inrättats en tillfällig arbetsgrupp, Neurologisk arbetsgrupp (NAG) om migrän, där Region Stockholm deltar. Det nyligen etablerade regionala programområdet (RPO) för Nervsystemets sjukdomar kommer under 2020 att prioritera förbättringsarbetet av vården av huvudvärkssjukdomar. Det samlade arbetet inom programområdena väntas resultera i aktuell och uppdaterad evidensbaserad kunskap. Efter detta kan insatser göras för att höja kunskapsnivån hos läkare och annan relevant vårdpersonal till aktuellt kunskapsläge samt utveckla verktygen för att stödja vårdpersonalen i deras vård av patienter med huvudvärkssjukdomar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden anför i sitt yttrande att det finns ytterligare möjlighet till förbättringar i vården av patienter med huvudvärkssjukdomar i samband med det pågående arbetet att revidera vårdval specialiserad neurologi. Det konsultativa samarbetet mellan husläkarna och öppenvårdsneurologerna kan då komma att förstärkas.

Motionärens föreslår att en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar ska startas. Regionlendingskontoret bedömer att HuvudvärksCentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge redan uppfyller de kriterierna då enheten har en samlad multidisciplinär kompetens med bland andra neurologer med specialisering på huvudvärk.

Mot bakgrund av ovanstående anser regionledningskontoret att motionen bör anses besvarad.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna skattas till cirka 150 miljoner kronor per år för besöken som patienter med en huvudvärksdiagnos haft hos husläkare, neurolog inom vårdvalet för specialiserad neurologi eller till akutsjukhusens akutmottagning. Vid HuvudvärksCentrum på Karolinska arbetar fem

huvudvärksspecialiserade läkare, en sjuksköterska och en fysioterapeut. Kostnaden är inte känd men kan skattas till cirka 10 miljoner kronor plus kostnader för diagnostiska utredningar och behandlingar.

Arbete i nationella programområden, utveckling av stödjande verktyg och arbetet med att ta fram kurser etcetera ingår i ordinarie verksamheter och ryms inom respektive verksamhets ekonomiska ram.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Stockholms läns sjukvårdsområde
Karolinska Universitetssjukhuset
Patientnämnden

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-03-12

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ankom
Region Stockholm
2019 -09- 17
Dnr. RS 2019-0911

MOTION
2019-09-17

2019: 48

Motion av Tara Twana (S) - utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

Ungefär 1,4 miljoner svenskar lider idag av migrän eller annan form av långvariga huvudvärkssjukdomar som påverkar arbetsförmågan. På individnivå resulterar detta i att karriären blir lidande med en efterföljande stress och oro för att förlora sin anställning. Även det sociala livet påverkas. På samhällsnivå leder det samtidigt till en förlust av kompetent arbetskraft, något som är särskilt tydligt i de olika produktions- och tjänstesektorerna där det dessutom finns ett allt ökande behov av arbetskraft. Idag kan vi även se i statistiken att det är kvinnor i kvinnodominerande yrkesområden som drabbas hårdast. Så många som sju av tio personer som insjuknar i dessa sjukdomar är kvinnor.

Tidpunkten i livet när en person börjar lida av återkommande migrän eller annan form av långvarig huvudvärkssjukdom varierar. För vissa visar det sig redan i unga år medan det för andra dröjer till mycket senare i livet. Även vad som är den bakomliggande orsaken till dessa sjukdomar och anfall varierar och kan bero på exempelvis stress, dålig arbetsmiljö, sömnbrist eller kronisk värk.

Tyvärr finns det brister i vården när det kommer till förmågan att kunna förebygga migrän hos många patienter. Exempelvis uppskattar Huvudvärksförbundet att uppemot 60% av läkarna inom primärvården inte kan se skillnad på episodisk migrän och kronisk migrän. Detta trots att Socialstyrelsen är tydliga i sina rekommandationer - vid episodisk migrän ska patienten inte sjukskrivas men vid kronisk migrän ska det göras en individuell bedömning. Region Stockholm bör därför utreda möjligheten att öka läkarnas förmåga att kunna upptäcka migrän eller annan form av långvarig huvudvärkssjukdom samt även ordinera rätt behandlingsform. Primärvården kan hantera 90% av alla patienter förutsatt att läkarna erhåller den kompetens som krävs för att kunna fastslå rätt diagnos. Enbart 1-2% går vidare till avancerad neurologisk sjukvård.

Ett område som Region Stockholm kan ge i uppdrag till hälso- och sjukvårdsförvaltningen att starta en specialistenhet med inriktning på huvudvärkssjukdomar. Likt många andra sjukvårdsområden i regionen kan man samla neurologer, smärtläkare, sjuksköterskor, KBT/ACT-terapeuter och andra kompetenser vilka snabbt kan ge en korrekt behandling och se till att patienten åter blir frisk och kan återgå till ett normalt arbetsliv. En sådan satsning innebär att Region Stockholm undviker höga sjukvårdskostnader, minskar antalet sjukskrivningar och dessutom kan garantera en uppföljning grundad på demokratiska och jämställda värderingar, detta då kvinnor är den grupp som är hårdast drabbad av dessa huvudvärkssjukdomar. Det leder också till att läkare inom primärvården kan söka efter information och få snabbare svar på vilken instans som är den rätta när man skickar vidare patienten. Med denna satsning kommer primärvården, akutvården och psykiatrin att avlastas.

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna regionfullmäktige besluta:

att ge hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer

att ge hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar

Tara Twana (S)

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2020-01-28

§ 18
Yttrande över motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

HSN 2019-1957

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över rubricerad motion om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar. I motionen föreslår Tara Twana (S) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar. Motionären ser ett behov av sådana uppdrag då flertalet migränpatienter inte upptäcks eller får rätt behandlingsform.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2019:48 av Tara Twana (S)

Yrkanden

1. Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2. Talla Alkurdi (S) yrkar med instämmande av Jonas Lindberg (V) bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandens yrkande.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2019:48 om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Reservation

Talla Alkurdi (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Jonas Lindberg (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2020-01-28

Expedieras till

Regionstyrelsen
Akten

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Planeringsenhet
Alexander Stavreski

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-01-09

HSN 2019-1957

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över rubricerad motion om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar. I motionen föreslår Tara Twana (S) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar. Motionären ser ett behov av sådana uppdrag då flertalet migränpatienter inte upptäcks eller får rätt behandlingsform.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2019:48 av Tara Twana (S)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2019:48 om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Huvudvärk är ett av de vanligaste sjukdomssymtomen där de primära typerna är migrän och spänningshuvudvärk.

Under perioden januari - oktober 2019 genomförde 24 900 individer 30 779 besök hos husläkarverksamheter och erhöll då någon form av huvudvärksdiagnos. Av dessa besök var 8 028 diagnos inom migrängruppen, vilket motsvarar 30 procent. Under samma period genomförde 3 701 individer 10 709 besök inom vårdval specialiserad neurologi och erhöll då diagnosen någon form av huvudvärksdiagnos. 9 415 av besöken hade diagnos inom migrängruppen.

Under samma tid besökte 6 594 patienter akutsjukhusens akutmottagningar 7 303 gånger med diagnoser enligt ovan. 957 av besöken hade diagnos inom migrängruppen.
Ett huvudvärkscentrum finns redan vid Karolinska Universitetssjukhuset (Huddinge), något som de övriga universitetssjukhusen i landet saknar.

Husläkarjourer och närakuter har få patienter med migrän.

Två tredjedelar av de patienter som får diagnosen migrän söker hjälp hos allmänläkare och en tredjedel hos specialist i neurologi.

Prevalensen av migrän uppskattas till tio procent, vilket för Region Stockholm innebär att cirka 230 000 individer har migrän. Flertalet av dessa uppsöker inte sjukvård eftersom de har en fungerande behandling med infrekventa besök hos vården. En stor del individer hanterar sin vård på egen hand.

1,4 - 2,2 procent av befolkningen har kronisk migrän (mer än 15 huvudvärksdagar per månad). Detta innebär att 32 000 – 50 000 invånare i Region Stockholm har kronisk migrän.

Neurologi, huvudvärk och migrän
I primärvården ställer en husläkarverksamhet, med fem husläkare och cirka 10 000 listade invånare, mellan 500 och 600 olika diagnoser per år. I relation till besöksstatistiken ovan träffar en husläkare cirka tio patienter där diagnosen migrän ställs. Diagnosen journalförs endast om den har samband med patientbesöket.

Neurologi som ämne ingår i läkarnas grundutbildning. Däremot saknas en obligatorisk placering eller obligatorisk kurs i neurologi under AT- och ST-utbildningarna. Eftersom migränsjukdomen är en av våra vanligaste folksjukdomar kommer alla läkare genom sin utbildning och läkargärning att träffa patienter med migrän.

Som beslutsstöd har allmänläkarna viss.nu där migrän ingår som diagnos.

Vårdval specialiserad neurologi i öppenvård infördes 2014. Inom vårdval specialiserad neurologi tas patienter emot både med och utan remiss. En stor andel öppenvårdsneurologers patienter har diagnoserna huvudvärk och/eller migrän.

Överväganden
Det finns inga nationella riktlinjer eller regionala vårdprogram rörande migrän. Region Stockholm har en kompetent husläkarkår och till sin hjälp har de ett utvecklat kunskapsstöd avseende migrän via beslutstödet viss.nu, som nu också är föremål för uppdatering av ledande migränexperter.

I flera år har Region Stockholm satsat på migrän genom att anordna centrala utbildningar gällande migrän hos barn och vuxna.
Kloka listan är ett program som ger rekommendationer för behandling av migrän. Janusinfo (https://janusinfo.se) innehåller läkemedelsinformation om migrän riktad till läkare och sjukvårdspersonal samt videofilmade föreläsningar om kronisk migrän.

Därutöver har Region Stockholms läkemedelskommitté nyligen producerat en instruktionsfilm och utbildning om migrän i allmänhet och botulinumtoxinbehandling i synnerhet. Utbildningen är tillgänglig på Lärtorget vilket innebär att läkarna, när de så behöver och har tid, själva kan fortbilda sig.

Region Stockholms fortbildningsläkare erbjuder som ett av tre utbildningsteman för husläkare, migrän. Denna utbildning ges hos husläkarna.

I den nya nationella sakkunnigorganisationen (NPO) har det inrättats en tillfällig arbetsgrupp, Neurologisk arbetsgrupp (NAG) om migrän, där Region Stockholm är representerad. Det nyligen etablerade regionala programområdet (RPO) för Nervsystemets sjukdomar kommer under 2020 att i förbättringsarbetet prioritera vården av huvudvärkssjukdomar.

Region Stockholm har sedan länge ett Huvudvärkscentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset, något som de övriga universitetssjukhusen i landet saknar.

Sammanfattningsvis tillhandahålls fortbildning till husläkare genom tidigare nämnda utbildningar i Region Stockholms regi till exempel via Lärtorget gällande diagnoserna migrän och huvudvärk. Förvaltningens bedömning är dock att det finns ett stort behov av mer systematisk fortbildning. De utbildningar som ges kommer att följas upp och utvärderas efter hand. Utfallet av arbetet kommer att vara till stort stöd för Region Stockholms husläkare.

Det arbete som utförs av NPO kommer så småningom att komma Region Stockholm tillgodo i form av aktuell, uppdaterad evidensbaserad kunskap. Förvaltningen anser vidare att det konsultativa samarbetet mellan husläkarna och öppenvårdsneurologerna inom vårdval specialiserad neurologi kan förstärkas, något som kan aktualiseras inom pågående revidering av vårdval specialiserad neurologi.

Ekonomiska konsekvenser
I den befintliga form som finns i dag med beslutsstödet viss.nu och utbildningar på Lärtorget är dessa kostnadsfria.

Nuvarande huvudvärkscentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Patientsäkerheten kommer att förbättras givet att husläkare i ännu större utsträckning använder sig av utbildningar enligt ovan.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Redan i dag är migrän och andra former av huvudvärk en stor del av öppenvårdsneurologernas patientandel. Ett tätare samarbete mellan husläkare och öppenvårdsneurologer kan bidra till en mer jämlik vård i regionen. Detta innebär även en mer jämställd vård då det är fler kvinnor än män som drabbas.

Miljökonsekvenser
Förslaget till beslut innebär oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Förslaget till beslut innebär oförändrade kostnader för administration.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Hanberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen
Godkänd av Björn Eriksson, 2020-01-09

Region Stockholm

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd

PROTOKOLLSUTDRAG
2020-01-28

§ 12
Yttrande över motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

VKN 2019-0204

Ärendebeskrivning

Regionledningskontoret har begärt att vårdens kunskapsstyrningsnämnd ska yttra sig över rubricerad motion om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar. I motionen föreslår Tara Twana (S) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar. Motionären ser ett behov av sådana uppdrag då flertalet migränpatienter inte upptäcks eller får rätt behandlingsform.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande.
Motion 2019:48 av Tara Twana (S).

Yrkanden

1. Ordförande Ella Bohlin (KD) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2. Lars Bryntesson (S) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande Ella Bohlin (KD) ställer proposition på förslagen och finner att vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar enligt ordförandens yrkande.

Beslut

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2019:48 om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar överlämnas till regionledningskontoret som nämndens yttrande.

Expedieras till

Regionstyrelsen
Akten

Region Stockholm

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Planeringsenhet
Alexander Stavreski

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-01-10

VKN 2019-0204

Vårdens
kunskapsstyrningsnämnd

Yttrande över motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

Ärendebeskrivning

Regionledningskontoret har begärt att vårdens kunskapsstyrningsnämnd ska yttra sig över rubricerad motion om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar. I motionen föreslår Tara Twana (S) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar. Motionären ser ett behov av sådana uppdrag då flertalet migränpatienter inte upptäcks eller får rätt behandlingsform.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande.
Motion 2019:48 av Tara Twana (S).

Förslag till beslut

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2019:48 om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärkssjukdomar överlämnas till regionledningskontoret som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Huvudvärk är ett av de vanligaste sjukdomssymtomen där de primära typerna är migrän och spänningshuvudvärk.

Under perioden januari - oktober 2019 genomförde 24 900 individer 30 779 besök hos husläkarverksamheter och erhöll då någon form av huvudvärksdiagnos. Av dessa besök var 8 028 diagnos inom migrängruppen, vilket motsvarar 30 procent. Under samma period genomförde 3 701 individer 10 709 besök inom vårdval specialiserad neurologi och erhöll då diagnosen någon form av huvudvärksdiagnos. 9 415 av besöken hade diagnos inom migrängruppen.

Under samma tid besökte 6 594 patienter akutsjukhusens akutmottagningar 7 303 gånger med diagnoser enligt ovan. 957 av besöken hade diagnos inom migrängruppen.
Ett huvudvärkscentrum finns redan vid Karolinska Universitetssjukhuset (Huddinge), något som de övriga universitetssjukhusen i landet saknar.

Husläkarjourer och närakuter har få patienter med migrän.

Två tredjedelar av de patienter som får diagnosen migrän söker hjälp hos allmänläkare och en tredjedel hos specialist i neurologi.

Prevalensen av migrän uppskattas till tio procent, vilket för Region Stockholm innebär att cirka 230 000 individer har migrän. Flertalet av dessa uppsöker inte sjukvård eftersom de har en fungerande behandling med infrekventa besök hos vården. En stor del individer hanterar sin vård på egen hand.

1,4 – 2,2 procent av befolkningen har kronisk migrän (mer än 15 huvudvärksdagar per månad). Detta innebär att 32 000 – 50 000 invånare i Region Stockholm har kronisk migrän.

Neurologi, huvudvärk och migrän
I primärvården ställer en husläkarverksamhet, med fem husläkare och cirka 10 000 listade invånare, mellan 500 och 600 olika diagnoser per år. I relation till besöksstatistiken ovan träffar en husläkare cirka tio patienter där diagnosen migrän ställs. Diagnosen journalförs endast om den har samband med patientbesöket.

Neurologi som ämne ingår i läkarnas grundutbildning. Däremot saknas en obligatorisk placering eller obligatorisk kurs i neurologi under AT- och ST-utbildningarna. Eftersom migränsjukdomen är en av våra vanligaste folksjukdomar kommer alla läkare genom sin utbildning och läkargärning att träffa patienter med migrän.
Som beslutsstöd har allmänläkarna viss.nu där migrän ingår som diagnos.

Vårdval specialiserad neurologi i öppenvård infördes 2014. Inom vårdval specialiserad neurologi tas patienter emot både med och utan remiss. En stor andel öppenvårdsneurologers patienter har diagnoserna huvudvärk och/eller migrän.

Överväganden
Det finns inga nationella riktlinjer eller regionala vårdprogram rörande migrän. Region Stockholm har en kompetent husläkarkår och till sin hjälp har de ett utvecklat kunskapsstöd avseende migrän via beslutstödet viss.nu, som nu också är föremål för uppdatering av ledande migränexperter.

I flera år har Region Stockholm satsat på migrän genom att anordna centrala utbildningar gällande migrän hos barn och vuxna.
Kloka listan är ett program som ger rekommendationer för behandling av migrän. Janusinfo (https://janusinfo.se) innehåller läkemedelsinformation om migrän riktad till läkare och sjukvårdspersonal samt videofilmade föreläsningar om kronisk migrän.

Därutöver har Region Stockholms läkemedelskommitté nyligen producerat en instruktionsfilm och utbildning om migrän i allmänhet och botulinumtoxinbehandling i synnerhet. Utbildningen är tillgänglig på Lärtorget vilket innebär att läkarna, när de så behöver och har tid, själva kan fortbilda sig.
Regionens fortbildningsläkare erbjuder som ett av tre utbildningsteman för husläkare, migrän. Denna utbildning ges hos husläkarna.

I den nya nationella sakkunnigorganisationen (NPO) har det inrättats en tillfällig arbetsgrupp, Neurologisk arbetsgrupp (NAG) om migrän, där Region Stockholm är representerad. Det nyligen etablerade regionala programområdet (RPO) för Nervsystemets sjukdomar kommer under 2020 att i förbättringsarbetet prioritera vården av huvudvärkssjukdomar.

Regionen har sedan länge ett Huvudvärkscentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset, något som de övriga universitetssjukhusen i landet saknar.

Sammanfattningsvis tillhandahålls fortbildning till husläkare genom tidigare nämnda utbildningar i Region Stockholms regi till exempel via Lärtorget gällande diagnoserna migrän och huvudvärk. Förvaltningens bedömning är dock att det finns ett stort behov av mer systematisk fortbildning. De utbildningar som ges kommer att följas upp och utvärderas efter hand. Utfallet av arbetet kommer att vara till stort stöd för regionens husläkare.

Det arbete som utförs av NPO kommer så småningom att komma Region Stockholm tillgodo i form av aktuell, uppdaterad evidensbaserad kunskap. Förvaltningen anser vidare att det konsultativa samarbetet mellan husläkarna och öppenvårdsneurologerna inom vårdval specialiserad neurologi kan förstärkas, något som kan aktualiseras inom pågående revidering av vårdval specialiserad neurologi.

Ekonomiska konsekvenser
I den befintliga form som finns i dag med beslutsstödet viss.nu och utbildningar på Lärtorget är dessa kostnadsfria.

Nuvarande huvudvärkscentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Patientsäkerheten kommer att förbättras givet att husläkare i ännu större utsträckning använder sig av utbildningar enligt ovan.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Redan i dag är migrän och andra former av huvudvärk en stor del av öppenvårdsneurologernas patientandel. Ett tätare samarbete mellan husläkare och öppenvårdsneurologer kan bidra till en mer jämlik vård i regionen. Detta innebär även en mer jämställd vård då det är fler kvinnor än män som drabbas.

Miljökonsekvenser
Förslaget till beslut innebär oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Förslaget till beslut innebär oförändrade kostnader för administration.

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Lena Hanberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Magnus Thyberg, 2020-01-10

	Utdrag	§ 8
STOCKHOLMS LÄNS SJUKVÅRDSOMRÅDE	Sammanträdesdatum	Diarienr SLSO 19-2094
Sjukvårdsstyrelsen	2019-12-17	

Justerat Barbro Naroskyin Inger Ros

§ 8

Yttrande över Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinsatser rörande huvudvärksjukdomar (RS 19-0911)
SLSO 19-2094

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde beslutade

att avge yttrande över Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinsatser rörande huvudvärksjukdomar enligt tjänsteutlåtandet, samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Utdragsbestyrkande

Olga Bjerstedt

Yttrande över Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinsatser rörande huvudvärksjukdomar (RS 19-0911)

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) har av Rotel V – Vårdutvecklingsroteln anmodats yttra sig över förbättrade vårdinsatser rörande huvudvärksjukdomar.

Ärendet

I motionen äskas att hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer samt att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på dessa sjukdomar.

Förvaltningens yttrande

Patienter med huvudvärksproblematik är en vanlig patientgrupp inom primärvården där SLSO är väl förtrogna med utredning och behandling, inklusive profylaktiskt behandling av migrän. SLSO anser det vara av yttersta vikt att denna patientgrupp fortsätter ha primärvården och husläkarmottagningar som sin första kontakt och den vårdnivå som sköter utredning och behandling. Det är även hit eventuella utbildningsinsatser bör riktas.

De få patienter med avancerad huvudvärksproblematik som finns inom primärvården, ser SLSO allt som oftast, bollas mellan olika vårdgivare. För dessa patienter skulle ett samlat grepp med fler kompetenser, till exempel på en huvudvärksmottagning, kunna vara ett bra alternativ. Detta gäller således fall som inte självklart hamnar inom neurologins specialitet då orsaken till huvudvärk ofta är multifaktoriell. En sådan mottagnings uppdrag skulle, i så fall, primärt vara ett stöd för primärvården. Mottagningens övriga uppdrag skulle behöva tydliggöras.

Förslag till beslut

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde föreslås besluta

att avge yttrande över Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinsatser rörande huvudvärksjukdomar enligt ovanstående, samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Mikael Ohrling
Sjukvårdsdirektör

Maria Hjalmarsson
Verksamhetsområdeschef Primärvård

KAROLINSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

Yttrande
2020-01-29

Dnr K2019-9499

Regionledningskontoret
Registraturen
Box 22550
104 22 Stockholm
Registrator.lsf@sll.se

Yttrande över Remiss - Motion 2019:48 av Tara Twana (S) om utökad kunskap samt förbättrade vårdinstanser rörande huvudvärksjukdomar

Karolinska Universitetssjukhuset har givits möjlighet att lämna yttrande över rubricerad motion.

Bakgrund: Antalet huvudvärkssyndrom är ca 300 st där huvudvärkssyndromen Migrän, spänningshuvudvärk och Hortonsgruppens syndrom dominerar. Migrän drabbar ca 15% av Sveriges befolkning, de flesta i lindrig form men ca 2-4% har migrän i kronisk form, dvs mer än 15 migrändagar per månad med svår handikappande huvudvärk och bortfallen funktionsnivå. Migrän och Hortongruppen startar i det centrala nervsystemet och är den i särklass vanligaste neurologiska sjukdomen fram till pensionsåldern då andra sjukdomar ökar tex demens och stroke. Kunskapen runt migrän, som lyfts fram i denna motion, har ökat kraftigt under de senaste decennierna. Glädjande är också att allt fler möjliga behandlingsalternativ har bevisats lindra handikappet. Två huvudprinciper i behandlingen är: 1. Effektiv attackbehandling tex olika triptaner och 2. Effektiv migränförebyggande behandling tex botox och senast monoklonala antikroppar mot CGRP, en signalsubstans viktig i kommunikationen mellan "migräncentrat" i djupa delar av hjärnan och de kärlreglerande nerverna med den smärtregistrerande trigeminusnerven. I internationella kartläggningar visar sig att endast en marginell del av kostnaden för migrän innefattar primära utrednings- och behandlingsinsatser där de stora hälsoekonomiska kostnaderna beror på sjukfrånvaro och sjuknärvaro, vilket drabbar både den enskilda migränpersonen men också samhället. Detta framgår tydligt av remissen.

Utbildningsinsatserna har tyvärr inte anpassats till det nya kunskapsläget och skiljer sig markant mellan Sveriges olika regioner men även i relation till övriga europeiska och nordamerikanska länder. Vi instämmer i analysen i remissen att huvudvärksutbildningen är eftersatt i Sverige. Detta gäller både under den grundläggande läkarutbildningen där endast några få timmar är avsatt till teoretisk huvudvärkskunskap. Under specialistutbildning till allmänläkare finns ingen obligatorisk huvudvärksutbildning. Mot bakgrund av att landets enda högspecialiserade Huvudvärkcentrum finns på Karolinska Universitetssjukhuset är Stockholmsregionen dock en relativt gynnad region när det gäller möjlighet till fortsatt utveckling.

Professionsföreningen, Svenska Huvudvärkssällskapet, har presenterat ett förslag på standardiserat vårdförlopp som publicerades i Läkartidningen (Läkartidningen. 2020;117:FTS7).

Ca 90% av migränpatienterna kan utredas och behandlas av primärvårdens allmänläkarspecialister efter förstärkt utbildning, ytterligare ca 9% hos neurologspecialister också efter förstärkt utbildning och ca 1% fordrar högspecialiserad teambaserad vård i multidiciplinärt team. I Stockholm-Gotland regionen finns således landets enda högspecialiserade HuvudvärksCentrum vid Karolinska Universitetssjukhuset.

HuvudvärksCentrum och Svenska Huvudvärkssällskapet har utvecklat följande:

1. Rekommenderade utredning och behandlingsinsatser tillgängliga för alla neurologer i landet (www.huvudvarkssallskapet.se), samt bedriver specialistutbildning (SK-kurs i huvudvärkssjukdomar första gången ht 2018, planerad nästa vt 2021.
2. Vårdprogram för allmänläkarspecialister via VISS.nu (www.viss.nu) och Kloka listan.
3. Kvalitetsregister för standardiserat införande av avancerad behandling tex botox och CGRPantikroppsbehandlingarna men också ett hjälpmedel att utvärdera effekt av resp behandlingsinsatser, biverkningar (säkerhet). Svenska Huvudvärksregistret delregister inom Svenska Neuroregistergruppen.

HuvudvärksCentrum vid Karolinska bedriver forskning och utbildning samt kliniskt högspecialiserad teambaserad vård för Stockholmsregionen men här behövs nytillskott för att kunna bedriva en utvidgat utbildningsuppdrag men även för att kunna hantera en ökad ström av behövande huvudvärkspersoner. Idag är inflödet av remisser mycket stort från Stockholmsregionens neurologspecialister inkl vårdvalsneurologerna samt en stor andel utomlänsremisser från övriga landet.

HuvudvärksCentrum bemannas idag av 5 st deltidsarbetande huvudvärksspecialiserade neurologer, 60% specialistsjuksköterska, 1 deltidsarbetande specialiserad fysioterapeut. Ett utökat utbildningsuppdrag resp remissflöde kräver resursförstärkning men kommer att leda till minskande sjukskrivningstal.

Motionen efterfrågar:

att ge hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda möjligheten till en kunskapsökning hos läkare och annan relevant vårdpersonal för att kunna identifiera huvudvärkssjukdomar och bättre följa upp Socialstyrelsens rekommendationer

> Svar: vi välkomnar förslaget ovan att HSF utreder externt undervisningsuppdrag av allmänläkarspecialister och sjuksköterskor samt fysioterapeuter inklusive resursbehov

att ge hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att starta en enhet med kompetenta specialister som ska inrikta sig på huvudvärkssjukdomar

Svar: Enheten som efterfrågas med specialister på huvudvärkssjukdomar finns redan på Karolinska, HuvudvärksCentrum. Enheten är ett utmärkt exempel på multisiciplinär samlad kompetens och kvalitetsregister kring en av våra vanligaste folksjukdomar och fortsatt kompetensutveckling och resursbehov måste säkras.

Beslut om detta yttrande har fattats av sjukhusdirektör Björn Zoëga på delegation av styrelsen för Karolinska Universitetssjukhuset efter föredragning av temachef Anders Ahlsson. I handläggningen av ärendet har deltagit patientflödesansvarig Ingela Nilsson Remahl och verksamhetschef Konstantinos Kostulas.

Beslut, dag som ovan

Björn Zoëga

Delges:
Styrelsen för Karolinska Universitetssjukhuset (anmäles)
Temachef Anders Ahlsson och medarbetare
Registrator K